

УДК 658

Андрій Гарбузовський, Галина Нагорняк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОГЛЯД ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Andriy Harbuzovskij, Halyna Nahorniak

THE OVERVIEW OF PUBLISHING AND PRINTING INDUSTRY OF UKRAINE: REALITIES AND PROSPECTS

В умовах сьогодення зросла роль видавця як ключового елемента книжкового бізнесу. Сучасна інтеграційна модель працює в умовах низької ціни на книгу та дорогого паперу. Зростає значимість таких проблем, як перевиробництво та низька купівельна спроможність вітчизняних споживачів, зниження оборотів, конкуренція з іншими формами, розваги та проведення дозвілля. Поліграфічній галузі потрібне узгодження можливостей усіх учасників не тільки технологічного ланцюга, але і взаємопов'язаних галузей, так як скоординовані дії мінімізують втрати. Для впливу на фактори зовнішнього середовища однієї внутрішньої інтеграції недостатньо, необхідне створення внутрішньогалузевих і міжгалузевих об'єднань. Можливе створення груп з повним або частковим об'єднанням активів з метою технологічної й економічної інтеграції для реалізації інноваційних та інвестиційних проектів, формування некомерційних об'єднань. Основним обставиною, що перешкоджає інтеграції, є посилення взаємозалежності фірм, страх втратити самостійність, але цьому можна протиставити інформаційну відкритість.

Основні принципи розвитку підприємства полягають у реалізації економічних відносин, які формуються між господарськими суб'єктами. Особливістю господарської діяльності об'єднань є переважно інтегрований характер, що вимагає одночасно модернізації цілісних технологічних ланцюжків. В Україні тільки почало складатися ядро великих компаній, здатних зміцнювати стратегічні зв'язки. Інтегрування якостей закладені у природі корпорацій. Сучасний тип корпорацій опирається на застосування сучасних виробничих, управлінських та інформаційних технологій, переносить акцент з окремих виробничих операцій на процес створення продукції у цілому. У бізнесі все більшого поширення набуває модель побудови корпорації з модульною децентралізацією – з метою розвитку внутрішнього підприємництва. Системні перетворення охоплюють управління власністю, ресурсами, кадрами. Сучасні корпорації є найбільш мобільною частиною суб'єктів економіки. Активність великих компаній стає джерелом попиту на передові технології, тим самим запускаючи механізм розвитку сучасного виробництва у супутніх і обслуговуючих галузях, тому що в якості обмежень розглядається такий фактор, як ресурсні обмеження. Власні ресурси корпорації є вичерпними, тому вона використовує можливість залучати зовнішні джерела для здійснення масштабних проектів, тим самим включає механізми розвитку макроекономічних систем. Звідси і виникає позитивний ефект від об'єднання в холдинги, концерни та інші види альянсів.

Виявимо основні напрямки оптимізації видавничо-поліграфічного виробництва у межах об'єднання. Особливістю господарської діяльності у видавничому холдингу є інтенсивне використання поліграфічного обладнання, яке імпортується. Прискорення та модернізація виробничого процесу дозволяє максимально знижувати собівартість продукції та збільшувати охоплення ринку. У сфері поширення продукції корпорації мають можливість застосовувати мережеву побудову структур. У радянський період

великим видавництвам вдалося максимально розширити асортимент доступними та якісними книгами, побудувати книготорговельні мережі, ряд типографій, закласти тим самим основи сучасної видавничої справи. У сучасних умовах спостерігається зростання кількості назв книжкової продукції та суттєва централізація ринку.

Перед великим видавництвом стоїть завдання створити власну мережу розповсюдження, тому що в умовах зростання кількості назв книжкової продукції та сильної централізації ринку основою успіху видавничого проекту є грамотна реалізація товару. Лідерам ринку вдалося організувати мережу оптових і роздрібних торгових структур, у тому числі і в регіонах. Завдяки широкій мережі, великі компанії налагодили збут і отримують досить повні відомості про реалізацію, оперативно вносячи зміни у план випуску видань. Великі компанії збільшують тиражі та використовують найоптимальніші матеріали, типографські роботи виконуються переважно на тих підприємствах, у власності яких беруть участь, що дозволяє суттєво знижувати собівартість. Видавничо-поліграфічні об'єднання роблять ставку тільки на ту номенклатуру, яка приносить максимальний дохід. Підвищення оборотності оборотних коштів і власна поліграфічна база дозволяють в умовах низької інвестиційної привабливості розширювати бізнес. Поступово лідери ринку займали всі ніші, стаючи видавцями-універсалами, і тепер вони вже не залежать від кон'юнктури. Видавці-універсали створюють міжгалузеві комплекси, проникаючи в обслуговуючі галузі, приєднуючи та поглинаючи інші фірми.

Друковані засоби масової інформації (ЗМІ) також йдуть шляхом централізації відповідно до сучасної інтеграційної схеми. Як правило, це бізнес-комплекс з підготовки, через готування та розповсюдження книг друкованих ЗМІ, не має жорсткої структури. В умовах гострої конкуренції між телебаченням, електронними та друкованими ЗМІ основний акцент робиться на технології поширення продукції та логістики. Існує деяка спільність проблем у галузі виготовлення та розповсюдження книжкової продукції та продукції друкованих засобів масової інформації. Це проблеми якості, ціни й оперативності поліграфічних робіт. В умовах більш досконалих виробничих, управлінських та інформаційних технологій, корпорації приділяють увагу інтеграції не тільки, як комбінуванню виробництва, а й створенню галузевих спілок та некомерційних організацій, що перевищує інтегруючу роль корпорацій.

Основні галузеві проблеми – це вартість і якість витратних матеріалів, недосконалість правового та господарського механізму у видавничій справі. На початку ринкових перетворень в Україні допускалася приватизація видавничих підприємств, але була заборонена приватизація поліграфічних комплексів. У неприватизованих друкарнях не вистачало ресурсів для технічного розвитку. Негативно це позначилося на газетно-журнальній галузі. Обмежені фінансові можливості стали перешкодою для реінвестування, у результаті друкарні деякий час технологічно відставали від своїх клієнтів. Сьогодні найбільші українські видавничі будинки будують власні друкарні. Для більшості підприємств даної галузі існує проблема скорочення невмотивованих витрат, велика частина яких виникає у результаті ринкових відносин між підприємствами видавничо-поліграфічного комплексу, паперової промисловості та виробниками основного технологічного обладнання. У сучасних умовах істотно змінилися організаційні принципи взаємовідносин між видавцями, поліграфістами, книжковою торгівлею. Багато що у роботі підприємства в умовах ринку залежить від того, наскільки точно підприємство буде обирати собі ділових партнерів. З'явилася необхідність в оцінюванні функціонування поліграфічних підприємств. Основними джерелами фінансування видавничо-поліграфічного бізнесу залишаються власні кошти. І тут прибуток є основним джерелом засобів, які динамічно розвиваються. В умовах ринкової економіки величина прибутку залежить від багатьох факторів, основним з яких є оптимальне співвідношення доходів і витрат.